

Orta Vadeli Program (2015-2017) Değerlendirmesi

ERDAL TANAS KARAGÖL

- Orta Vadeli Programın amaçları nelerdir?
- OVP'nin (2015-2017) makroekonomik büyüklüklerdeki önerileri nelerdir?
  - Orta Vadeli Program 2023 hedeflerine nasıl bir katkı yapacaktır?

AMAÇ

Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye ekonomisinin 3 yıllık dönemde izleyeceği yolu ve ulaşmak istediği hedefleri kapsayan Orta Vadeli Program (OVP), 2015-2017 dönemi için açıklandı. Başlıca amaç olarak enflasyonla mücadelenin seçildiği programda, Türkiye'nin yapısal problemlerinden biri olan cari açığın düşürülerek büyümenin devam etmesi hedeflenmiştir. Maliye politikasında geçmiş dönemlerde olduğu gibi disiplinli ve kurallı işleyişin devam ettirilmesi ve bu şekilde para politikasının destekleneceği ifade edilen programda, enflasyon oranının düşme eğilimine girmesi ve büyüme oranının artarak devam etmesi gerekliliği birlikte ele alınmıştır. OVP'de büyüme rakamlarının aşağı yönlü revize edilmesinin gerekçesi olarak küresel ekonomik konjonktür ve Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı jeopolitik riskler öne sürülmüştür.

2008 küresel ekonomik krizini en derinden hissedilen Euro Bölgesi'ndeki toparlanmanın yavaş ilerlemesi, Türkiye'nin büyümesine kaynaklık eden ihracat rakamlarının artmasına rağmen istenilen düzeyde ol-

maması, Irak ve Suriye topraklarında yaşanan kaosu bu bölgelerle ticari ilişkileri etkilemesi ve ABD ekonomisinde görülen iyileşmenin para politikasında sıkılaştırmaya sebep olması, Türkiye ekonomisinde 2014 yılı için büyüme rakamının yüzde 3,3 olarak tahmin edilmesinde önemli rol oynamıştır. Dünya ticaret hacminin yavaş büyümesinin de GSYH oranını etkileyeceği dikkate alınmıştır.

Enflasyonu düşürmek, büyüme oranlarının artarak pozitif sürecinin devam etmesini sağlamak ve cari açığı azaltmak olarak belirlenen üç hedefin gerçekleştirilmesi için yapılması gerekenler ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Makroekonomik ve finansal görünümünün devamı için özel ve kamu kesimlerinin izleyeceği yöntem hakkında genel bir ön değerlendirme sunulmuştur. Bu bağlamda, sanayi sektöründe üretim verimliliğini artırmak, gelir miktarıyla eşgüdümlü olarak özel ve kamu tüketim harcamalarının büyümeye katkısını sağlamak, aynı şekilde kamu ve özel kesim yurtiçi tasarruflarının artışıyla sermaye oluşturmak, üretim yapısının ithalat bağımlılığını azaltmak, işgücü, enerji

Erdal Tanas KARAGÖL

1992'de İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinden derece ile mezun oldu. Yüksek lisansını ABD'de Connecticut Üniversitesinde, doktorasını İngiltere'de bulunan York Üniversitesi'nde, 2002 yılında "Dış Borçlar ve Ekonomik Büyüme İlişkisi ve Dış Borç Öteleme Riski" adlı teziyle tamamladı. Karagöl'ün çeşitli gazete ve dergilerde dış borçlar, cari açık, ekonomik büyüme, savunma harcamaları, enerji, işsizlik, kamu harcamaları, yoksulluk ve sosyal yardım alanlarında yazıları, makaleleri ve araştırma raporları bulunmaktadır. Birçok makalesi uluslararası dergilerde ve "Social Science Citation Index" (SSCI)'de taranan dergilerde yayımlandı. Bu çalışmalarından dolayı, Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) ve TÜBİTAK tarafından birçok defa yayın teşvikine layık görüldü. Karagöl, TÜBİTAK tarafından Türkiye Bilimler Akademisi'ne (TÜBA) asosiy üye olarak seçildi. Halen Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmakta ve SETA'da ekonomi bölümünde çalışmalar yapmaktadır.

ve ulaşım gibi üretim maliyetlerini düşürmek için uygulanması gereken politikalar, yalnızca program dönemini değil uzun vadede iyileşmelerin hedeflendiğini açıkça ortaya koymaktadır.

OVP'de (2015-2017) dikkat çeken en önemli nokta, programın hem ulusal hem de uluslararası ekonomik şartların olumsuz olduğu dikkate alınarak hazırlanmış olmasıdır. Türkiye ekonomisinin, Avrupa, Amerika ve Ortadoğu'da yaşanan siyasi ve ekonomik risklere rağmen, belirlediği 2023 ekonomik hedeflerinden vazgeçmediği ve bunun için gerekli olan yapısal reformlara programda yer verildiği görülmektedir. 2023 hedeflerini kapsayan 10. Kalkınma Planı'na uygun olarak belirlenen 25 maddelik dönüşüm paketi, program içeriğine dahil edilmiştir. Ayrıca 10. Kalkınma Planı'ndaki reformların uygulanacağı dönem OVP (2015-2017) ile başlamış bulunmaktadır. Bu nedenle, OVP (2015-2017) Yeni Ekonomik yapının yol haritasını oluşturması bakımından diğer programlardan ayrılmaktadır.

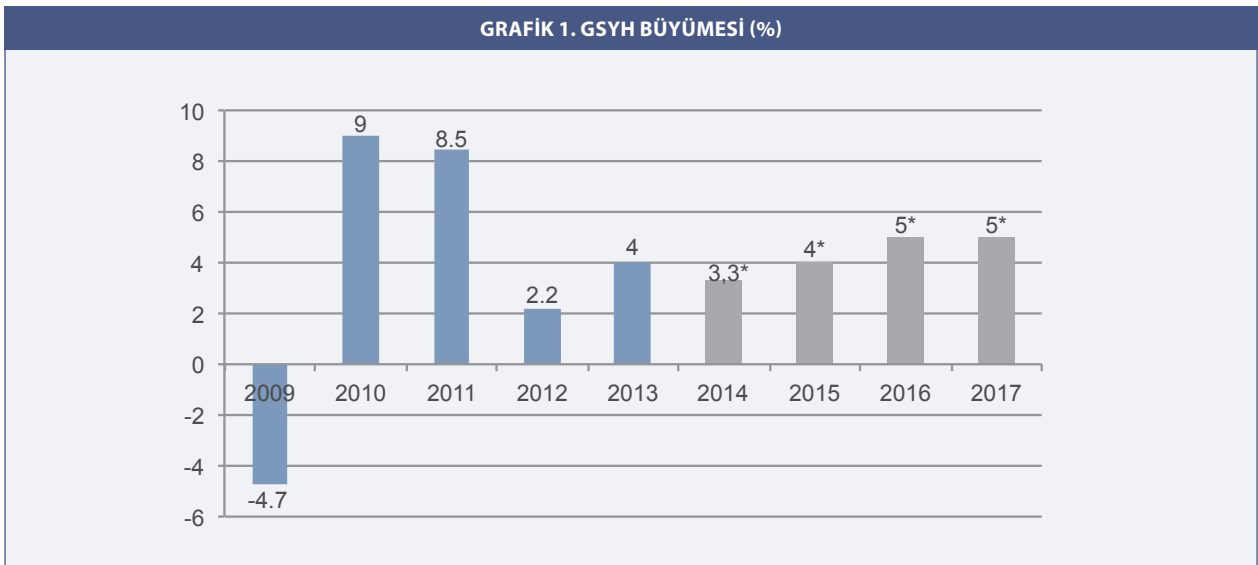
EKONOMİK BÜYÜME VE İSTİHDAM

2008 küresel ekonomik krizinin ardından 2009 yılında yüzde 4,7'lik bir oranda küçülme yaşayan Türkiye ekonomisi, o yıldan sonraki dönemde 19 çeyreklik pozitif büyüme trendine devam etmiştir. Özellikle 2013 yılının 2. çeyreğinde başlayan ve ekonomiyi hedef alan

iç ve dış şoklara rağmen, istikrarlı büyüme trendini sürdürmüştür. 2010 ve 2011 yılında sırasıyla yüzde 9 ve yüzde 8,5 oranında yüksek oranda bir büyüme rakamı yakalayan ülke ekonomisi, geçmişten gelen cari açık gibi yapısal sorunlarından dolayı büyüme hızını azaltmak zorunda kalmıştır. Türkiye gibi gelişmekte olan diğer ülkelerin de büyüme rakamlarında yavaşlama görülmektedir. Ancak bu ülkelerin aksine önemli yapısal sorunları olmasına rağmen Türkiye, 2014 yılı birinci çeyrekte yüzde 4, ikinci çeyrekte yüzde 2,1 oranında büyüme gerçekleştirmiştir.

Türkiye'nin birinci ihracat pazarı olan Avrupa ülkelerinde ekonomik toparlanmanın yavaş ilerlemesi, Ortadoğu'da hakim olan kaos ortamı ve FED'in parasal sıkılaştırmaya gitmesi büyüme rakamlarında negatif bir baskı oluşturmuştur. Bu nedenle 2014 büyüme rakamı yüzde 3,3 olarak tahmin edilmiştir. Ancak, ekonomik canlılığı artırmak adına Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) parasal genişleme politikasına devam etmesi ve yurtiçi tasarrufların artmasına yönelik politikalarla dolayı 2015 yılı için yüzde 4, 2016 ve 2017 yılları için de yüzde 5 oranında büyüme gerçekleşeceği öngörülmüştür (Grafik 1).

Küresel büyüme hızının küresel ekonomik kriz öncesi oranlarından daha düşük olmasına ve gelişmekte olan ülkelerin büyüme oranlarındaki yavaşlamaya

Kaynak: OVP (2015-2017), Kalkınma Bakanlığı

rağmen, OVP (2015-2017), Program sonunda yüzde 5'lik bir büyüme beklentisini sunmaktadır. Bunun başlıca gerekçesi ise, üretim yapısının değiştirilmesi ve ekonomideki verimliliğin artması için hedeflenen politikaların bu dönem içerisinde uygulanmasıdır. Program'da dışa açık, yenilikçi ve rekabetçi olarak tanımlanan yeni üretim modelinin hayata geçirilebilmesi için uygulanacak politika ve stratejiler açıklanmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin üretimde etkin kullanımı sağlanarak yüksek katma değerli üretimin gerçekleşmesi için Bilgi Toplumu Stratejisi uygulanacaktır. Ar-Ge çalışmalarının üretim süreciyle eşgüdümlü olarak yürütülmesi, yenilikçi üretimin desteklenmesi, markalaşma ve ticarileşme aşamalarının kolaylaştırılarak bu alanda reformlara hız verilmesi, yeni ekonomik yapının teknoloji tabanlı olacağını göstermektedir. Ayrıca, mevcut teşvik politikalarına ek olarak ihtiyaçlara göre yatırım teşvik sisteminin revize edileceği açıklanmıştır. Aynı şekilde, Türkiye'deki tarımsal ürün çeşitliliğinin teknoloji tabanlı bir sistemle üretimde yer alması için politikalar geliştirilecektir.

Üretim yapısının değiştirilerek büyüme rakamının Program sonunda yüzde 5 olmasını sağlayacak temel unsur ise işgücü niteliği ve kalitesidir. İşgücünün istenilen düzeyde olması ve piyasanın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için, eğitim sisteminde kişinin kabiliyetlerine göre eğitim almasını sağlayan reformların sürdürüleceğine OVP'de (2015-2017) yer verilmiştir. 2014 yılı için yüzde 9,6 olarak tahmin edilen işsizlik oranının, Program'da genel çerçevesi çizilen uygulamalarla 2017 yılında yüzde 9,1 olması hedeflenmektedir. Bu hedefin yakalanabilmesi için, kişinin eğitimle mesleki beceri kazanması ve bunun işgücü piyasasıyla birebir eşlenmesi birincil derecede önem taşımaktadır. Diğer yandan, istihdam stratejisinin etkin olabilmesi için işgücüne katılımın önündeki tüm engellerin kaldırılması, fiziksel, sektörel ve bölgesel koşullardan dolayı ortaya çıkan fırsat eşitsizliğinin önüne geçilmesi gerekmektedir.

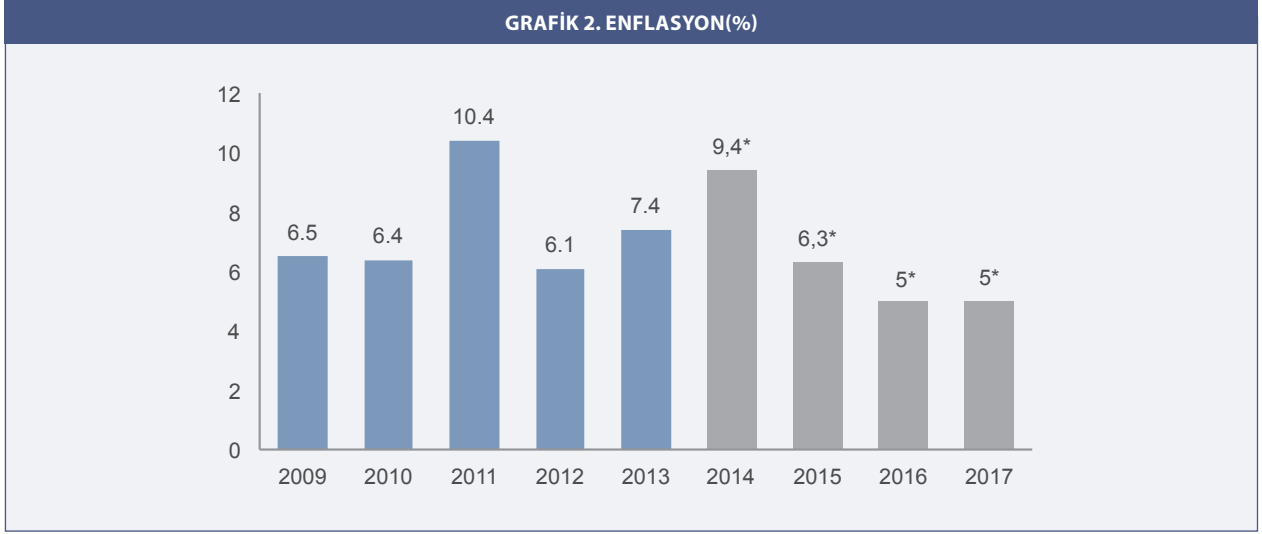
Üretimde sanayinin ağırlığını artırmak amacıyla, yurt dışından nitelikli işgücünün ülkede istihdam edilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, özellikle Ar-Ge alanında çalışan, konusunda uzman ve yetkin araştır-

macı, akademisyen ve çalışmacıların ülkeye çekilmesi için gerekli olan teşvik politikaları hızlanmalıdır. Ancak, istihdam teşviklerinin bürokratik olarak sadeleşmesi, etkinliğinin izlenmesi ve buna göre yeni politikaların oluşturulması teşviklerin maddi faydasının yanı sıra işgücü niteliğinin artmasını da sağlayacaktır. Türkiye ekonomisinin önemli sorunlarından biri olan kayıt dışı istihdamın önlenmesi de Program'da vurgulanmıştır. Özellikle kayıt dışı istihdamın önemli bir kısmının aynı zamanda sosyal yardım yararlanıcıları olduğu dikkate alındığında, istihdam politikalarında yer alan sosyal yardım-istihdam döngüsünün önemi görülmektedir. Tüm bunların yanı sıra, işçi sağlığı ve güvenliğinin denetimlerle etkinleştirileceği ve iş hayatında güvenlik anlayışının yerleştirileceğinin vurgulandığı Program'da, 2014 yılında yüzde 50,1 olarak beklenen işgücüne katılım oranının, 2017 yılında yüzde 50,7 olması hedeflenmektedir.

ENFLASYON VE CARİ AÇIK

2013 yılının ikinci yarısından sonra küresel ekonomideki belirsizliklerin, bölgesel politik gelişmelerle artması Türkiye'nin para politikasında değişkenliğe sebep olmuştur. Yurtiçi tasarruf oranlarının istenilen düzeyde olmamasından dolayı yurt dışından gelecek sermayeye ihtiyacı olan Türkiye, mali piyasalardaki dalgalanma sonucunda TCMB aracılığıyla piyasalara verdiği likiditenin maliyetini artırmıştır. Buna rağmen, enflasyon oranı 2014 yılı ilk 9 aylık dönem için tahmin edilenden yüksek olmuştur. OVP'de (2015-2017) başlıca amaç olarak enflasyon oranının düşürülmesinde döviz kuru, petrol fiyatları, işlenmemiş gıda gibi unsurlar negatif rol oynamaktadır. Bu nedenle 2014 yılında yüzde 9,4 olarak beklenen enflasyon oranı, bir önceki Orta Vadeli Program (2014-2016) hedefinden uzaklaşmıştır. Ancak büyüme ve enflasyon oranlarında istenilen seviyeye ulaşabilmek için para, maliye ve gelirler politikasının bütünlüğü olarak uygulanmasıyla, enflasyon oranının 2015 yılında yüzde 6,3; 2016 ve 2017 yılında ise yüzde 5 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir (Grafik 2).

Makro-ihiyadi tedbirlerle yurtiçi tüketimin kontrol altına alınması, harcanabilir gelire göre tüketimin

Kaynak: OVP (2015-2017), Kalkınma Bakanlığı

yapılması için uygulanacak önlemlerle, toplam talebin enflasyonun düşmesi yönündeki katkının Program döneminde de süreceği beklenmektedir. Bu aşamada, gıda fiyatlarının düşme eğilimiyle enflasyonist etkisini azaltacağı, aynı şekilde Brent tipi ham petrol fiyatının 2017 yılı için 99 dolar/varil olacağı beklentisi enflasyonun yüzde %5'e ineceği öngörüsünü güçlendirmektedir. Program'da para politikasının enflasyon hedeflemesi kapsamında yürütüleceği ve böylelikle finansal istikrarın sürdürüleceği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, temel görevi fiyat istikrarını sağlamak olan TCMB'nin izlediği para politikasıyla ilgili olarak hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkesi çerçevesinden üçer aylık dönemlerde Enflasyon Raporu açıklanacaktır. Enflasyonu etkileyen faktörleri ve enflasyon hedeflemesini içeren bu rapor sayesinde kamuoyu bilgilendirilirken, aynı zamanda gelecek dönem politikaları için de yol gösterici olacaktır.

OVP'de (2015-2017) enflasyon ve büyümeyle birlikte diğer amaç Türkiye'nin yapısal problemlerinden biri olan cari açığın azaltılmasıdır. ABD'de 2013 yılından sonra başlayan para politikasının sıkılaştırılması sonucunda, gelişmekte olan ülke ekonomileri olumsuz etkilenmiştir. Türkiye gibi cari açık sorunu yaşayan ve yabancı sermayeye ihtiyaç duyan gelişmekte olan ülkeler için küresel piyasalardaki belirsizlik daha etkili olmaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin cari

açığının en önemli sebebi olan enerji alanında yaşanan bölgesel ve uluslararası problemler, cari açığa yönelik yapısal reformların gerekliliğini göstermektedir. Rusya-Ukrayna krizinden sonra Suriye ve Irak Bölgesi'nde ortaya çıkan IŞİD şiddeti, yalnızca Türkiye'nin enerji gündemini değil, tüm dünya devletlerinin gündemini değiştirmiştir. Enerji kaynakları bakımından kilit aktörler olan Rusya, Suriye ve Irak'taki siyasi çatışmaların sonucu olarak petrol ve doğalgaz fiyatlarının yükselmesi, enerji ithalatında Türkiye'nin ödediği faturayı yükseltecektir. Ayrıca, Türkiye'nin Irak Bölgesi'ndeki ihracat miktarının azalması da cari açık için negatif bir durum oluşturmaktadır.

Öngörülen risklere karşılık, Türkiye'nin AB ülkelerine yapılan ihracatın artması, yurtiçi tüketimin sınırlandırılarak ithalatın azaltılması sonucunda 2014 yılı için cari açık/GSYH oranının yüzde 5,7 olacağı öngörülmektedir. Program dönemi sonunda bu oranın yüzde 5,2'ye inmesi hedeflenmektedir (Grafik 3). Tüketim harcamalarının ve yurtiçi talebin kontrol altına alınması için uygulama konulan önlemler sayesinde, 2013 yılında yüzde 27,7 olarak gerçekleşen kur etkisinden arındırılmış tüketici kredileri artış hızı, 19 Eylül 2014 tarihi itibarıyla yüzde 14,3 oranına gerilemiştir. Alınan tedbirlerin tüketici kredilerine yönelik olması nedeniyle kurumsal kredi kullanımındaki azalış sınırlı kalmıştır.

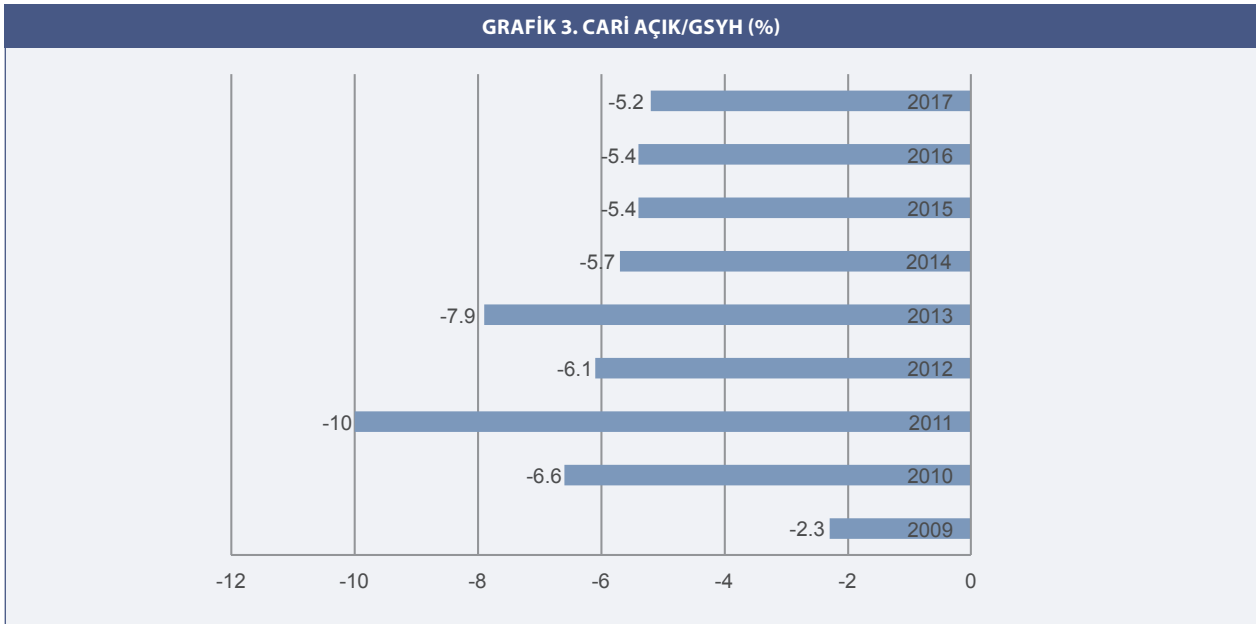
Türkiye'nin 2010 ve 2011 yılında yakaladığı hızlı büyüme performansı, cari açığın sürdürülebilirliğini sağlamak adına 2012 yılında düşürülmüştür. Büyüme-cari açık ikileminin tekrar yaşanmaması açısından Program'da büyüme stratejisinin yurtiçi tasarruflarla ve verimlilik artışıyla uygulanacağı belirtilmiştir. Bu şekilde büyüme sağlanırken cari açığın da azaltılması sağlanacaktır. Program'da maden, enerji hammaddeleri, yenilenebilir enerji ve nükleer enerji yatırımlarına ayrılacak kaynağın artırılmasıyla, enerjide dışa bağımlılık azaltılacaktır. İhracatta yüksek katma değerli ürünlerin oranının artması, ithal edilen ürünlerin yurtiçi üretiminin sağlanması, İstanbul Finans Merkezi (İFM), kamu ve özel tüketim harcamalarının yeni üretim yapısını destekleyecek şekilde olması gibi politikalarla cari açığın düşürülmesi hedeflenmiştir. Böylelikle uzun yıllar kronik bir problem haline gelen cari açık sorununun yeni ekonomide çözülmesi hedeflenmektedir.

TASARRUF VE BORÇLANMA DENGESİ

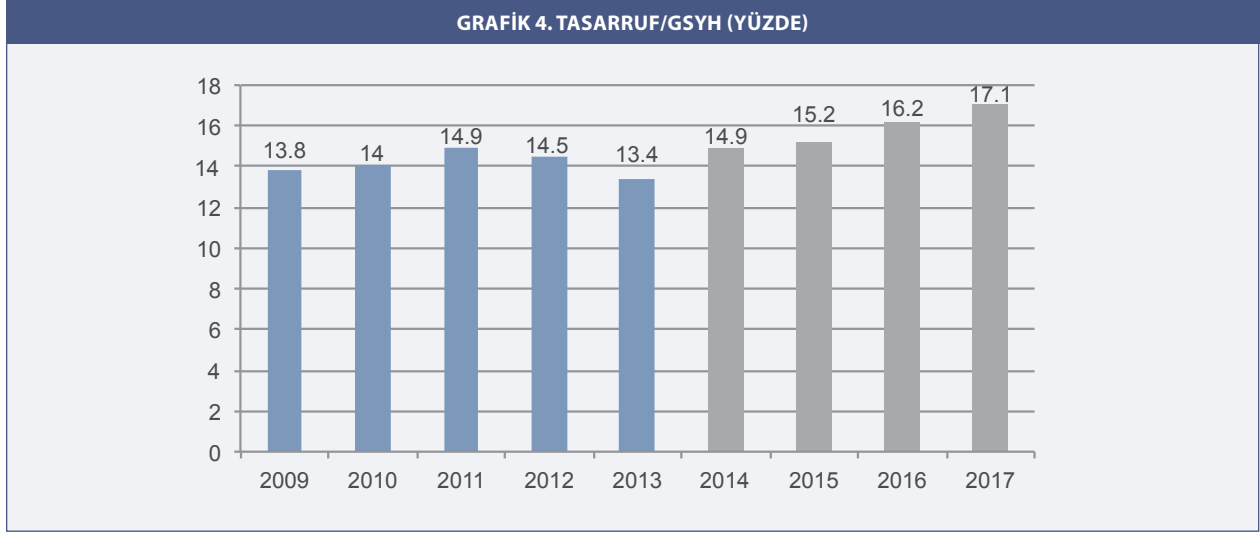
OVP'de (2015-2017) belirlenen enflasyonun ve cari açığın düşürülmesi ve büyümenin devam etmesi amaçlarının dayanak noktasını tasarrufları artış oluş-

turmaktadır. Program'da büyüme stratejisinin yurtiçi tasarruflarla finanse edilmesi gerekliliğinin ifade edilmesi, tasarruf oranları düşük olan Türkiye'nin yeni ekonomik yapısının temelini oluşturması bakımından önemlidir. Kamu kesim tasarruflarında görülen artışa rağmen özel kesim tasarruflarının düşük kalması, Program döneminde öncelikli sorunlardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. 2017 yılı için hedeflenen yurtiçi tasarruf oranının yüzde 17,1 oranının yakalanmasını, özel kesim tasarruflarındaki değişim belirleyecektir. Kamu ve özel kesim tasarruflarının artışı için, ithalatı artırıcı rol oynayan tüketimin sınırlandırılması ve bunun için de caydırıcı vergi uygulaması düşünülmektedir. Kamu tüketimini kontrol altına alınmasıyla tasarruf miktarının yükselmesi amaçlanmaktadır. Böylelikle, 2014 yılı sonunda tasarruf/GSYH oranının bir önceki yıla göre 1,5 puan artarak yüzde 14,9 olması beklenmektedir (Grafik 4).

Bu oranın, 2013 yılında gelişmekte olan ülkelerin tasarruf/milli gelir oranı olan yüzde 33 rakamıyla karşılaştırıldığında, Türkiye'nin tasarruf açığı problemini açıkça ortaya koymaktadır. Bu durumun başlıca sebepleri, kişi başı gelirin artışıyla beraber artan tüketim talebi ve ülkeler arasındaki tasarruf anlayışı farklı-

Kaynak: OVP 2015-2017

Kaynak: OVP (2015-2017), Kalkınma Bakanlığı

lıdır. Ancak, kamu harcama politikalarında uygulanacak etkinlik stratejileriyle, tüketim harcamalarının verimliliği artırılarak, tasarruf miktarlarında yükselme hedeflenmektedir. Diğer yandan, sağlık ve sosyal harcamalardaki israfın ve mükerrerliğin önlenmesi de, kamu tasarruflarını artırırken, sosyal devlet ilkesinin kurallı bir şekilde uygulanmasını sağlayacaktır.

Borçlanma politikasının para ve maliye politikalarıyla eşgüdümlü olarak yürütülmesi, şeffaf ve hesap verilebilirliğin gözetildiği anlayış, önceki Orta Vadeli Program'larda olduğu gibi 2015-2017 dönemini kapsayan Program'da da öncelikli alanlardan biri olmuştur. Bu bağlamda, geçmiş dönemin en başarılı örneklerinden biri olan kamu maliyesindeki kurallı ve güçlü yapının bu dönemde de devam ettirileceği beklenmektedir. Borçlanma maliyetinin azaltılması amacıyla uygulanacak politikalarda, borçlanmanın büyük oranda Türk Lirası cinsinden ve sabit faizli araçlarla yapılması, vadenin uzun bir süreyi kapsamayı planlanmaktadır.

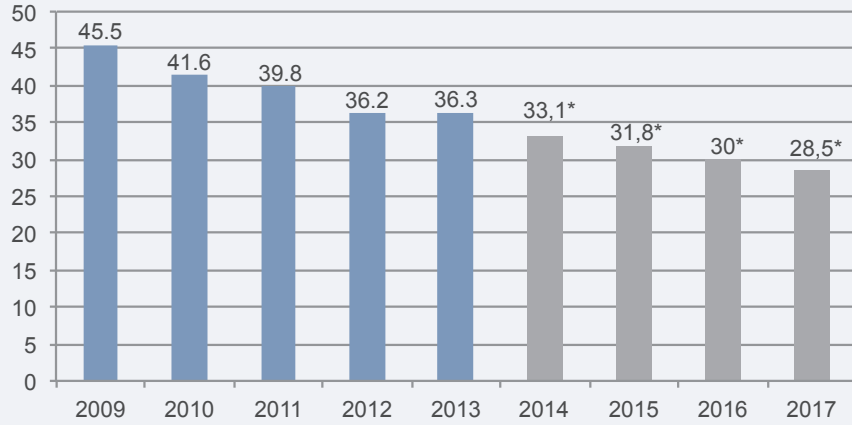
Bu doğrultuda AB tanımlı kamu borç stokunun GSYH'ye oranı 2013 yılında yüzde 36,2 olan Türkiye'nin 2014 yılında bu borç stokunu yüzde 33,1'e düşürmesi beklenmektedir. Kamu borç stokunun milli gelire oranında Maastricht kriteri olan yüzde 60 kriterinin % 36,2 gibi bir oranla çok altında olan Türkiye'nin, geçmiş dönemde gösterdiği kamu mali-

yesindeki başarıyı 2015-2017 döneminde de göstereceği beklenmektedir. Euro Bölgesi'nde görülen borç krizinden dolayı bu oranın AB ülkelerinde 2013 yılında yüzde 89,5 seviyesine¹ çıkması bu alanda gösterilen başarıyı daha net bir şekilde göstermektedir. Ayrıca, OVP (2015-2017) dönemi boyunca, AB tanımlı borç stokunun düşme eğiliminin devam etmesi öngörülmektedir (Grafik 5).

AB tanımlı kamu borç stokunda Maastricht kriterlerini başarıyla uygulayan Türkiye kamu maliyesinin bir diğer önemli göstergesi olan bütçe açığının milli gelire oranında da başarılı bir performans göstermektedir. Maastricht kriterlerine göre kamu borcunun GSYH'ye oranı yüzde 3'ü geçmemesi gerekirken, 2013 yılında bu oran Türkiye için yüzde 1,2 olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılı için bütçe açığı/GSYH oranının yüzde 1,4 olarak tahmin edilmiştir. Olası 0,2 oranlık artışa rağmen Türkiye, AB normlarının çok üstündedir. OVP'de yer alan harcama politikalarının etkinliğine yönelik çalışmaların sonucunda bütçe açığı/GSYH oranı 2015 yılı için 1,1; 2016'da ise 0,7 olarak öngörülmüştür. 2017 yılı için tahmin edilen yüzde 0,3 oranı ise, Türkiye'nin denk bütçe oluşturma hedefinin somutlaştığını göstermektedir (Grafik 6).

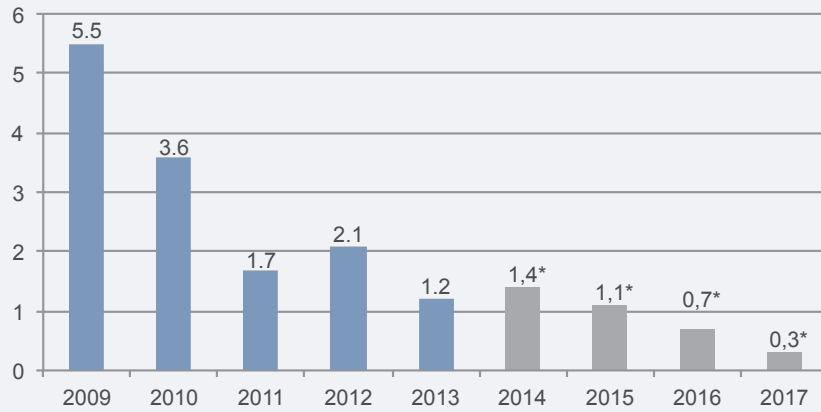
1. "Kamu Maliyesinde Avrupa'yı Sollandık", 4 Mart 2014, *Sabah*.

GRAFİK 5. AB TANIMLI GENEL DEVLET BORÇ STOKU/GSYH

Kaynak: OVP (2015-2017)

GRAFİK 6. BÜTÇE AÇIĞI / GSHY (%)

Kaynak: OVP 2015-2017

YAPISAL REFORMLAR

OVP'nin (2015-2017) diğer Orta Vadeli Program'larına göre en belirgin farkı 10. Kalkınma Planı'nda yer alan dönüşüm reformlarının uygulamaya geçeceği dönemi kapsamıdır. İlk kez Kalkınma Planı'nda da yer alan 25 maddelik dönüşüm paketi bu programda yer almıştır. Türkiye'nin 2002'den ekonomide gösterdiği başarılı performansın yansıdığı makroekonomik göstergelerin gelişmiş ülke statüsüne çıkabilmesi için, Türkiye yeni bir ekonomik planlaması yapmıştır. Bu bağlamda, enflasyon, büyüme, cari açık, borçlanma

ve işsizlik birçok sosyo-ekonomik göstergelerin pozitif yönde ilerlemesini engelleyen yapısal problemlerin bir an çözülmesi büyük önem taşımaktadır.

Program içeriğine kaynaklık eden ekonomik reformlar, Türkiye ekonomisi yapısının ve üretim modelinin değişmesini sağlayacaktır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin üretim sürecine katılarak yüksek katma değerli üretimin gerçekleşmesi hedeflenmektedir. Bunun için eğitim alanında nitelikli işgücü için gerekli uygulamalar, teşvik politikaları, kamu harcamalarının altyapı, Ar-Ge, eğitim ve teşviklere aktarılması Prog-

ram'da sıklıkla ifade edilmiştir. Kamu yatırım politikalarının büyüme potansiyelini destekleyecek şekilde uygulanması da, uzun dönemde yatırımların etkinliğini sağlayacaktır. Yatırım alanlarında bilim-teknoloji, bilişim ve altyapı projelerine odaklanması ise, Program'da öne çıkan diğer önemli reformlardandır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bölgesel ve küresel siyasi/ekonomik gelişmelerle etkilenen Türkiye ekonomisi, açıklanan OVP (2015-2017) ile 3 yıllık dönemde izleyeceği makroekonomik politikaları ve ulaşmak istediği hedefleri belirlemiştir. Program'ın başlıca amaçları olarak enflasyon ve cari açığın azaltılarak büyüme devam edilmesi ve yapısal reformlarla ekonomik dönüşümün gerçekleşmesi ifade edilmiştir. Enflasyon oranının yurtiçi ve yurtdışı unsurlara bağlı olarak bir önceki dönemdeki OVP'ye göre yukarı yönlü revize edilerek yüzde 9,4 oranında tahmin edilmesine rağmen, para politikasının maliye politikasıyla uyumunun devam edeceği beklenmektedir. Bu nedenle, enflasyon oranının Program sonunda yüzde 5 olarak gerçekleşeceği hedeflenmiştir. Toplam talebin düşmesine yönelik çalışmaların enflasyon üzerinde olumlu etki yaptığı ve bu etkinin 2015-2017 yılında sürmesi beklendiği açıklanmıştır.

Jeopolitik risklerden dolayı 2014 yılı büyüme oranının yüzde 3,3 olarak beklendiği Program'da, üretim yapısının tasarruf ve Ar-Ge çalışmalarıyla değişmesiyle, 2015-2017 yılları için büyüme oranlarının pozitif olacağı öngörülmüştür. Türkiye ekonomisinin yapısal

sorunlarından olan cari açığın büyümeye engel teşkil etmemesi için, ihracat ve ithalat alanında uygulanacak politikalar yalnızca bu dönem için, Türkiye'nin uzun vadede kazanımı olacaktır. Bunun için, cari açığa kaynaklık eden ithalatın en önemli kalemlerinden olan enerjide dışa bağımlılığın azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılması ve sürmekte olan projelerin de bir an önce tamamlanması gerekmektedir. Bu anlamda Güney Gaz Koridoru (GGK), Enerji Borsası ve İstanbul Finans Merkezi projelerinin uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Diğer yandan OVP'de üzerinde durulan başlıklardan biri olan tasarrufların artışı yalnızca cari açığın azaltılmasına değil, büyüme oranlarına da pozitif katkı sağlayacaktır. Borçlanma politikalarının para ve maliye politikalarıyla uyumlu olması gerekliliği, kamu maliyesindeki güçlü duruşun devam ettirileceği yönündeki kararlılığı göstermektedir. Program'ın diğer programlardan ayırtıran en önemli özelliği ise 10. Kalkınma Planı'nda yer alan 25 maddelik dönüşüm maddelerine yer verilmiş olmasıdır. Türkiye'nin yeni ekonomik yapısına kaynaklık edecek bu reformların hayata geçirilmesi, 2023 ekonomik hedeflerine ulaşmayı kolaylaştıracaktır. Diğer yandan Program ulusal, bölgesel ve küresel ekonomik/politik şartların olası negatif durumu göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Buna rağmen, makroekonomik hedeflerin rasyonel ve olumlu olması, Türkiye ekonomisinin dirençli ve sağlam yapısını göstermektedir. Ayrıca tüm risklere karşı, yapısal reformların Program'da yer alması, Türkiye'nin ekonomik reformlarındaki kararlılığını ortaya koymaktadır.